

İKNA EDİCİ YAZMA VE KARŞILAŞTIRMALI BİR ARAŞTIRMA (AVUSTRALYA ANA DİLİ ÖĞRETİMİ DERS MATERYALLERİ ve TÜRKİYE ÖRNEĞİ)

Yrd. Doç. Dr. Alpaslan OKUR
Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Okt. Gökçen GÖÇEN
İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi
Öğrt. Üzeyir SÜĞÜMLÜ
Kazım Karabekir Ortaokulu, Kadıköy/İSTANBUL

Özet

İkna edicilik bir metin türü olarak ele alınmaktadır. İkna edici metinlerin eğitimde kullanılmasının öğrencileri kendine güvenli bir şekilde geleceğe hazırlayan bir uygulama olacağı düşünülmektedir. Bunun sebebi iknanın başarılı bir iletişimin vazgeçilmez unsuru olmasıdır. Bu açıdan sözlü ya da yazılı ikna çalışmaları Türkçe eğitime katkı sağlayabilecekken Türkçe eğitiminde yeterince yer bulamamaktadır.

Bu çalışma ile eğitimde ikna kavramına nasıl yer verildiğini anlamak hedeflenmiştir. Bu hedefle de daha güncel olduğu düşüncesiyle Avustralya ana dili ders materyali ve Türkiye'de kullanılan eğitim-öğretim programları incelenmiştir. Bunlarda ikna ediciliğin nasıl, hangi yazma yaklaşım ve etkinlikleri ile ele alındığı belirlenmek istenmiştir. Bunların sonucunda da öğrencilerin yazma süreç ve etkinliklerine katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Çalışma sonucunda; ikna ediciliğe Avustralya ders materyalinde tüm sınıf düzeylerinde bir metin türü olarak ve görev odaklı bir yaklaşımla yer verildiği fark edilmiştir. İkna edicilik Türkçe eğitim-öğretim programlarında (ilk ve orta) ise bir metin türü olarak yer bulamamaktadır. Bu programlarda ikna yalnızca ilköğretim birinci kademe bir yöntem-tekniği olarak ve "İkna edici yazı yazar." şeklinde bir kazanım olarak yer almaktadır. Yazma yaklaşımı ise Avustralya ana dili materyallerinin aksine soyut bir etkinlikle ele alınmıştır. Çalışma, ikna kavramına ve görev odaklı yazma yaklaşımına önem verilmesi gereği ile sona ermektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Metin Türü, İkna

PERSUASIVE WRITING AND A COMPARATIVE STUDY (EXAMPLE OF AUSTRALIAN NATIVE LANGUAGE TEACHING MATERIALS AND TURKISH)

Abstract

Persuasiveness is regarded as a text type. Using persuasive text in education would be a kind of practice which prepares learners for future experiences with self-confidence. That is because persuasion is a must for a successful communication. In this respect, written or oral persuasion studies have not been included in Turkish language teaching despite their potential contributions.

This study aims to explain how persuasion is considered in education. With this purpose, Australian lesson materials and Turkish curriculum have been studied. How persuasiveness was mentioned and the writing approaches and activities used to convey persuasiveness have been clarified. In result, a contribution to the writing processes and activities of learners has been aimed.

The results showed that persuasiveness was included in Australian lesson materials of all levels at schools as a text type and through a task-based vision. Yet, persuasiveness is not a part of Turkish curriculum (primary and secondary schools). This concept exists only in the curriculum of primary schools as a method-technique. Also, it is mentioned as an attainment: "Students can write persuasive text". Writing approach is mentioned with an abstract activity, contrary to Australian curriculum. Finally, the study claims that persuasiveness and task-based writing approach should be highlighted.

Key words: Turkish Language Teaching, Text Type, Persuasion

Giriş

İnsan olarak duygu, düşünce, tasarı, sezgi ve görüşlerimizi çeşitli yollarla dışa vururuz. Bu yollardan biri de yazıdır.

Sözün resim hâline gelmiş şekli olarak tanımlanabilecek yazı; bir düşünce, duygu ya da olayı belli bir düzen ile bütünlük içinde ve dilin kurallarına uygun olarak yazı ile anlatmak demektir. Bu anlatım sıralama, sınıflama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, değerlendirme gibi çeşitli zihinsel faaliyetlerle ve birbiriyle ilgili cümlelerin ve paragrafların düzenlenerek bir başlık altında bütün oluşturmasıyla gerçekleşir (Ağca, 1999: 109; Demirel, 1999: 59; Göçer, 2010: 178; Kavcar, 1986: 79; Özbay, 2007: 115).

Yazılı anlatımın sözü ve düşünceyi uzaklara iletme, yaşadığımızı anlatma, bilgiyi ve düşünceyi saptama ile okuyucuya duygu ve düşünceyi gözlem ve bilgi birikiminden yararlanarak güzel, doğru ve etkili biçimde yansıtmak gibi amaçları vardır. Bu yansıtma işi sadece bilgi vermekle sınırlı olmayıp aynı zamanda okurun zevk almasını sağlamaya yönelik çok yönlü ve karmaşık bir etkinliktir. Bu etkinliği gerçekleştirmek için ise ana dilini kullanma becerisi, bireysellik/üslup, gözlem yapmak, okumak ve düşünmek gibi birçok unsur göz önünde bulundurulmalıdır (Aktaş ve Gündüz, 2008: 165-168; Binyazar ve Özdemir, 1980: 17).

Bu amaçlar doğrultusunda kazandırılmasının kazandırılması hedeflenen beceri okullarda yazma becerisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu beceri kurallara uygun ve bir bütün olarak metin oluşturma becerisi olarak tanımlanabilir. Yazma öğretiminin amacı da Göğüş'ün (1978: 116) belirttiği gibi öğrencilerin yazma ve yaratma güçlerini geliştirme, belirli bir amaç doğrultusunda yönlendirme olarak açıklanabilir.

Öğrencilerin, yazma öğretiminin amacına yönelik kazanım ve etkinliklerin ardından çeşitli metin türlerinde özgün ürünler ortaya koyması beklenir. Bu bekleyiş eğitim-öğretim programlarının yazma yaklaşımlarına göre değişmektedir. Daha önce kullanılan eğitim öğretim programlarında ürün odaklı yaklaşım ile öğrencilerin özgün ürünler ortaya koyması beklenmekteydi. Ancak öğrencilerin ortaya koydukları ürünler kimi zaman bir atasözü ya da deyim açıklaması, kimi zaman da aynı biçim ve tipte yazılı ürünler şeklinde olmaktadır ve bunlar yazma öğretimi için sorun oluşturmaktaydı.

Son dönemde kullanılan yeni programlardaki eğitim anlayışı süreç odaklı yazma eğitimini beraberinde getirmektedir. Buna göre yazma; ön hazırlık, taslak çıkarma, yazıya aktarma, düzeltme ve değerlendirme, yayınlama gibi bazı temel aşamalarda gerçekleşmektedir. Yazma sonrasında ortaya konulan üründen çok, o ürünün hangi aşamalardan geçilerek yazıldığı, hangi aşamalarda ne gibi sorunlar yaşandığı, bu sorunların giderilmesi amacıyla hangi çözüm önerilerinin geliştirildiği gibi konular üzerinde durulmaktadır (Temizkan, 2013: 98). Ayrıca bu süreçte öğretmenin, farklı yöntemlere uygun etkinliklerle yazmayı öğrenciler açısından zevkli hâle getirerek öğrencilerin yazma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olması

gerektiği, öğrencilerin hangi türlerde yazmaya yetenekli olduğunu belirleyerek onları başarılı olduğu türlerde yazmaya yönlendirmesi gerektiğinin önemi de anlaşılmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2006: 7).

Yeni programlar bu açıdan incelendiğinde yazma yaklaşımlarının ve buna uygun olarak yazma becerisi kazanımlarının değiştiği fark edilmektedir. Programlarda kazanımlara uygun metin türlerinin yer aldığı görülmektedir. Ancak bunların hangi metin türleri olduğu ve hangi yazma süreçlerinden geçtiği üzerinde düşünmekte fayda vardır.

Öğrencilerin yazma eğitimleri ile ortaya koydukları metin türleri, öğrencilerin gelecekte doğru ve eksiksiz bir iletişim sağlayabilmelerine yardımcı olacak, hayatın içinde kullanılabilir, işe yarar bilgiyi içeren metin türleri olmalıdır. Bu metin türlerini oluşturma süreci ile yazma yaklaşımları da öğrencilerin somut bilgilerden hareketle ilerleyebilecekleri şekilde düzenlenmelidir.

Türk ve yabancı eğitim sistemleri karşılaştırıldığında öğrencilerin ortaya koydukları metin türleri, yazma süreç ve yaklaşımları arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Farklı olan metin türlerinden biri “ikna edici metin” (persuasive text)’dir. Farklı eğitim-öğretim sistemlerinde ikna edicilik bir metin türü olarak ele alınmakta ve “ikna edici konuşma” ve “ikna edici yazma” şeklinde bölümlere ayrılmaktadır. Bu metin türü ile beklenen öğrencilerin gelecekte başarılı bir iletişim kurabilmesidir.

Türk eğitim-öğretim sisteminde ikna bir konuşma tekniği olarak ele alınsa da konuşma ve yazma becerisinin kazanılmasında yeterli yeri bulamamıştır.

Farklı olan yazma yaklaşımlarından biri ise “görev odaklı” yazmadır. “Görev odaklı” yazmada öğrenciler, yazma süreçlerinin tüm basamaklarını bilmekte ve yazma ödevlerini oluştururken gerekli olan bilgiyi hayatın içinde bulabilmektedir. Buna karşılık Türk eğitim-öğretim sisteminde yazma ödevleri bir “hayal” unsurunun varlığı ile oluşturabilecek ödevler olarak kalmakta ve böylece işe yarar bilgiden uzaklaşmaktadır.

Bu çalışmada, karşılaştırma ile Türk eğitim-öğretim sisteminde eksik kaldığı düşünülen ikna edici yazma ve ikna edici metin türünü ortaya koyma yaklaşım ve sürecini incelemek hedeflenmiştir. Bunun için Türkçe eğitim-öğretim programları ve buna karşılık Avustralya ana dili ders materyali incelenmiş; kazanımlar ve etkinlikler sunulmuştur. Böylece öğrencilerin yazma süreç ve etkinliklerine katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Yazılı Anlatım Metin Türleri

Metin türleri yazar ve okuyucu arasındaki iletişimi oluşturan metinlerin tipik şekilleri olarak tanımlanmaktadır.

Metin türü, metin yazarının belli bir amaç doğrultusunda seçtiği yapı ve dilsel araçları, gerçekleştirmeye çalıştığı hamleleri ve onun kişisel seçimlerini yansıtmaktadır. Yazar tarafından kullanılan bu dilsel seçimler, stratejiler de metni daha etkili yapmak, okuyucunun beklentilerini yerine getirmek ya da birtakım

kurumsal sınırlamaları gerçekleştirmek amacıyla kullanılmaktadır (Bhatia, 1993: 20-21).

Aktaş ve Gündüz (2008), metin türü olarak yazı ve metin tarzı terimini kullanmış, bunları form yazılar, öğretici metinler, itibarî [anlatı, kurgusal], lirik, dramatik metinler olarak sınıflamışlardır. Okurer (1967: 69) ise metin türlerini hikâye, tasvir, skeç, roman, açıklama, tartışma, etüt gibi adlarla kompozisyon çeşitleri olarak belirtmiştir.

Günay (2007: 359) bu sınıflandırmayı en ayrıntılı hâliyle on iki metin türü olarak sunmaktadır: Özyaşamöyküsel, öğretici, içsel, mektup, aydınlıkla ilgili, polemik, olağanüstü ve düşlemsel, destansı, romanesk, ağıltısal, gülmece, dramatik.

Tür, bir şemsiye kavram olduğu için birbirine yakın türleri alt bölümlere ayırmaya ve birbirinden farklı türleri ayırmaya elverişlidir (Harris, 1995: 509). Bu sebeple türler, alt türler ve tür sınıflarına ayrılabilir ve Günay'a göre (2007: 230) metinler, söylem türüne göre beş grupta toplanabilir:

“Bildirmek: Anlatısal, betimleyici, açıklayıcı, önceden haber verici

İnandırmak: Kanıtlayıcı

Sormak: Söyleşimsel

Buyurmak: Buyurucu

İkna etmek: Sözbilimsel”

Eğitim-öğretim programları düşünüldüğünde; anlatısal (öyküleyici), betimleyici, kanıtlayıcı, bilgilendirici-açıklayıcı metin türleri anlatım biçimi olarak bilinmektedir ve ilköğretim programlarında yer almaktadır; ancak yönlendirici-buyurucu, söyleşimsel, sözbilimsel ve önceden haber verici türler ilköğretim programlarında ve ders kitaplarında yer verilmediği, bunların ortaöğretim müfredatında dil ve anlatım dersi kitaplarında yer aldığı görülmektedir (Arı, 2011: 492).

Yapılan tanımlama ve sınıflandırmalara bakıldığında Avustralya ana dili ders materyalinde ayrı bir metin türü olarak ele alınan ve etkinliklerle desteklenen ikna odaklı ya da ikna edici metin türünün ülkemizde bir metin türü ya da söylem türü olarak sınıflandırmalara eklendiği görülmektedir.

İkna Edici Metin

Günlük hayatta bireylerle kurulan iletişimlerde “O filme mutlaka git”, “X partisine oy ver.”, “Benzin fiyatları çok yüksek, indirim yapılınsın.” türünde iletilerle karşılaşmaktadır. Bu iletiler bizim tarafımızdan üretilebileceği gibi, birilerinin bize yönelttiği iletiler de olabilir. Ne yediğimiz, ne giydiğimiz, kimi dinlediğimiz, hangi müziği tercih ettiğimiz, hangi partiye oy verdiğimiz gibi davranışları şekillendiren ve sürdüren iletişim aslında bir ikna edici iletişimdir ve Aristo da iletişimi “ikna etmenin bütün uygun anlamları” biçiminde tanımlamaktadır (Yılmaz, 2007:185)

İkna, istenilen amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen iletişim biçimi olarak ele alınabilir. Larson (2001: 8) iknayı, zorlama olmaksızın etkilemek amacıyla olan ikna etme sürecinden başkalarının davranışlarını, tutumlarını, yargılarını konuşarak ya da yazarak etkilemek için başvuru olan her türlü adım olarak tanımlamıştır.

Bu açıdan düşünüldüğünde günlük iletişim ile ikna arasındaki farkın istenilen amaca ulaşmak olduğu söylenebilir. Mortensen'a (2004:21) göre, yaşa, mesleğe, dine, felsefi inançlara bakmaksızın insanlar birbirlerini ikna etme çabası içindedirler.

İkna edici iletişimde kullanılan en iyi araç dildir. Çünkü diğer iletişimlerin aksine iknada ne söylendiğinden çok nasıl söylendiği önemlidir. Bu nedenle farklı metin türleri, yapısı, biçimi, işlevi ve anlamı açısından ikna edici olarak tanımlanabilmektedir. İkna söylemi ve metin türü arasındaki kesişim her ikisinin iletişimsel amaçları doğrultusunda kullanıldığını göstermektedir.

İkna edici metnin iletişimsel hedefi okuyucunun düşüncesinde değişiklik yapmaktır. İçerik ya da biçim bu tür metinlerin ulaşmayı hedeflediği dil üstü etkinin yanında geri planda kalır. Metnin amacı alıcının düşüncesinde bir değişiklik yaratmaksa metnin ikna odaklı olduğu söylenebilir. Reklam, afiş, propaganda gibi metinler örnek olarak gösterilebilir. Bu tür metinler içerdikleri bilginin alıcısında bir değişiklik yapmayı amaçlayan metinlerdir. Metni okuyan kişide fikir değişikliği yapmak gerekmektedir. İkna edici tekniklerin iyi anlaşılmasıyla ve bilinmesiyle; bir eğitimci, bir reklamcı ya da bir politikacı başka deyişle amacı başkalarının düşüncelerini ve yaptıklarını değiştirmek olan her kimseyi açıkça değerlendirmek mümkün olur (Yüksel, 2005: 5).

İkna edici metin oluşturma ise belirli kural ve aşamalara dayanmaktadır.

Eğitimde Metin Türü ve İkna Edici Metinler

Ana dili derslerinin en önemli ders aracı kitap, ders kitabının en önemli ögesi ise metindir. Metinler, öğrencilerin bir tema çerçevesinde anlama ve anlatma becerilerini geliştirmek için etkinliklerin belirlenmesinde ve uygulanmasında birer araç vazifesi görür. Öğrenciler kazanımları metinler sayesinde dinleme, konuşma, okuma, yazma ve dil bilgisi etkinlikleriyle edinmeye çalışır. Öğrenci çalışma kitaplarında öğrencilerin, metni ana çizgileriyle kavramalarına, metni oluşturan öğeleri belirleyebilmelerine, metnin biçimini ve yapısını anlamalarına yönelik etkinlikler bulunur. Bu etkinliklerin doğru yapılmasında, özellikle okuma ve yazma çalışmalarında, biçim ve yapı olarak metnin türü önem arz etmektedir (Arı, 2011: 490).

İkna edicilik bir metin türü olarak ele alınmaktadır. İkna edici metinlerin eğitimde kullanılmasının öğrencileri kendine güvenli bir şekilde geleceğe hazırlayan bir uygulama olacağı düşünülmektedir. Bunun sebebi iknanın iletişimin vazgeçilmez bir unsuru olmasıdır. Çoğu zaman ikna yeteneği kuvvetli kişiler, başarılı bir iletişimci olarak anılırlar. Bu açıdan ikna yeteneğine yönelik düşünceler ve uygulamalar, kişisel gelişim çalışmalarında sıklıkla işlenmektedir. Türkçe eğitimi açısından bakıldığında, iknanın konuşma etkinliklerinin önemli bir parçası olduğu söylenebilir.

Konuşma eğitimi sonrasında bireylerin başarılı bir iletişim kurması beklenir. Bu başarının ölçütlerinden biri de ikna yeteneğidir. Bu açıdan kişisel gelişimdeki ikna çalışmaları Türkçe eğitimine ışık tutabilir (Şahbaz ve Çekici, 2012: 2378).

Bu düşünceden yola çıkılarak Türkçe eğitim-öğretim programları ve Avustralya ana dili ders materyali ikna, kazanımlar, yazma süreç ve yaklaşımları bakımından incelenmiştir.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma materyali, veri toplaması ve verilerin analizi yer almaktadır.

Çalışmanın Modeli

Bu çalışma tarama modeli ile oluşturulmuştur. Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Önemli olan, onu uygun bir şekilde “gözleyip” belirleyebilmektir (Karasar, 2012: 77).

Çalışma Materyali

Çalışma materyali olarak; ana dili eğitim-öğretim programları ve ders materyalleri içinden Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Dil ve Anlatım Dersi Programı ve Avustralya ana dili ders materyali seçilmiştir.

Verilerin Toplanması

Çalışma verilerinin toplanması belgesel tarama ile gerçekleştirilmiştir. Var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belgesel tarama denir ve bu belli bir amaca dönük olarak, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar (Karasar, 2012: 183).

Verilerin Analizi

Çalışma materyallerinden elde edilen bilgiler betimsel analiz ile sunulmuş, var olan gözler önüne serilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda (1-5) Metin Türleri ve İkna Edici Metin

Programda yazma öğrenme alanı ile ilgili olan yazma kazanımları şöyle belirtilmiştir: “1. Yazma Kurallarını Uygulama, 2. Kendini Yazılı Olarak İfade Etme, 3. Tür, Yöntem ve Tekniklere Uygun Yazma”

Öğrencilerin ortaya koyacakları metin türleri kazanımlarda yazma yöntem ve teknikleriyle birlikte ele alınmıştır.

Programda tür, yöntem ve tekniğe yönelik birinci sınıf kazanımları incelendiğinde (2009: 36) “davetiye, tebrik kartı, hikâye” metin türleri görülmektedir. Bu sınıf düzeyinde ikna kavramına yönelik bir ifade yoktur.

Programda tür, yöntem ve tekniğe yönelik ikinci sınıf kazanımlarına bakıldığında (2009: 53) da iknaya yönelik bir ifadeye rastlanmazken bu düzeydeki metin türleri “günlük, anı, davetiye, tebrik kartı, mektup, hikâye” şeklindedir.

Programda tür, yöntem ve tekniğe yönelik üçüncü sınıf kazanımlarına bakıldığında (2009: 70) “günlük, anı, davetiye, tebrik kartı, mektup, hikâye, oyun, şiir, duyuru afiş” metin türleri görülmektedir. Üçüncü sınıf düzeyinde 13. ve son kazanım olarak sunulan “*İkna edici yazılar yazar.*” kazanımı eğitim programının sonunda açıklandığı üzere bir metin türü kazanımı değil bir yazma yöntem ve tekniği kazanımı olarak verilmiştir. Ancak bu kazanımın nasıl gerçekleştirileceğine dair bir etkinlik örneği ya da açıklama yapılmamıştır. Ancak öğrenciden ikna edici olarak sayılabilecek “duyuru afiş” hazırlanması beklenmiştir.

Programda tür, yöntem ve tekniğe yönelik dördüncü sınıf kazanımlarına bakıldığında (2009: 92) “günlük, anı, davetiye, tebrik kartı, mektup, hikâye, oyun, şiir, duyuru afiş” metin türleri görülmektedir.

Dördüncü sınıf düzeyinde 9. madde ile sunulan “*İkna edici yazılar yazar.*” kazanımı eğitim programının sonunda açıklandığı üzere bir metin türü kazanımı değil bir yazma yöntem ve tekniği kazanımı olarak verilmiştir. Üçüncü sınıf seviyesinde sunulan bu kazanıma ait bir etkinlik örneği ve açıklama bulunmazken dördüncü sınıf seviyesindeki bu kazanıma uygun etkinlik örneğine ve açıklamaya yer verilmektedir (2009: 92):

“Etkinlik Örneği: Ailesine, arkadaşına, öğretmenine bir isteğini kabul ettirmek amacıyla ikna edici yazılar yazar.

Açıklama: İleri sürdüğü düşüncenin kabul edilebilir gerekçelerini, nedenlerini ve kanıtlarını açıklaması.”

Dördüncü sınıf düzeyinde “*İkna edici yazılar yazar.*” kazanıma uygun bir etkinlik örneği verildiği ancak “bir isteğini kabul ettirmek amacıyla” yönergelerinin öğretmen ve öğrenciyi yönlendirmede eksik kaldığı söylenebilir. Çünkü etkinliğin yönergesi soyutlanmıştır. Soyut kavramların öğrencilerin yazma eylemini harekete geçirmede yetersiz olduğu söylenebilir. Ayrıca yazma sürecine yönelik bir yönlendirme de yapılmamıştır.

Programda tür, yöntem ve tekniğe yönelik beşinci sınıf kazanımlarına bakıldığında (2009: 115) “günlük, anı, davetiye, tebrik kartı, mektup, duyuru, afiş, hikâye, oyun, şiir” metin türleri görülmektedir.

Üçüncü, dördüncü sınıfta olduğu gibi 10. kazanım olarak beşinci sınıf düzeyinde de sunulan “*İkna edici yazılar yazar.*” kazanımı da eğitim programının sonunda açıklandığı üzere bir metin türü kazanımı değil bir yazma yöntem ve tekniği kazanımı olarak verilmiştir.

Üçüncü sınıf seviyesinde sunulan bu kazanıma ait bir etkinlik örneği ve açıklama bulunmazken dördüncü sınıf seviyesindeki bu kazanıma uygun “Ailesine, arkadaşına, öğretmenine bir isteğini kabul ettirmek amacıyla ikna edici yazılar yazar.” şeklinde bir etkinlik örneğine ve “İleri sürdüğü düşüncenin kabul edilebilir gerekçelerini, nedenlerini ve kanıtlarını açıklaması.” şeklinde bir açıklamaya yer verilmekteydi.

Programda beşinci sınıf seviyesindeki bu kazanıma uygun olarak da bir etkinlik örneğine ve bir açıklamaya yer verilmektedir (2009: 115):

“Etkinlik Örneği: Ailesine, arkadaşına ya da öğretmenine istekleriyle ilgili ikna edici yazılar yazdırılabilir.

Açıklama: İleri sürdüğü düşüncenin kabul edilebilir gerekçelerini, nedenlerini ve kanıtlarını açıklama.”

Beşinci sınıf seviyesindeki “İkna edici yazılar yazar.” kazanımına uygun etkinlik örneğinin ve açıklamanın dördüncü sınıf seviyesiyle aynı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu yönergenin de öğretmen ve öğrencileri yönlendirmede soyut kaldığı söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin yazma süreçlerine yönelik bir yönlendirmesinin olmadığı da görülmektedir.

“İkna edici” metin yazma yöntem ve tekniğine ilişkin açıklamalara program sonunda öğrencilerin dil ve zihinsel becerilerini geliştirmek amacıyla öğrenme türleri başlığı altında daha geniş olarak yer verilmektedir (2009: 359):

“İkna edici yazma önemli bir yazma türüdür. İkna edici yazma aynı zamanda öğrencinin kendi düşüncesini öne sürmesi anlamına da gelir. İkna edici yazmada öğrencinin kabul etmediği bir düşünceye karşı mücadele etmesi de söz konusudur. Eğer bir düşünceye karşıysanız bu düşüncenin tersi bir düşünceyle yola çıkmak çok uygun olmaz. Örneğin; bir kişi bir yerin ikliminin çok sıcak olduğunu ileri sürüyorsa sizin buna karşı o yerin ikliminin çok güzel olduğunu söylemeniz yerine, o yerin ikliminin çok soğuk olmadığını söylemeniz daha uygun olur. İnanırcılık mantıklı delillerle desteklenmelidir. İkna edici yazmak için isteğinizin başkaları tarafından kabul edilebilir olması gerekir. Bunu sağlamak için öğrenci, isteğini ve bunun gerekçelerini çok iyi belirtmelidir. Eğer yazdığı yazı yeterince ikna edici olursa öğrenci istediği şeyi elde edebilir. Örneğin; “... nedenlerden dolayı sizden isteğim ...” gibi bir ifade kullanılması ikna etmek için uygun olabilir. Çocuklar mutlaka “neden” sorusunu sorarak kendisine iyi bir neden sunulmasını ister. Örneğin; babası ona “Haydi yatağa...” dediğinde, “Neden baba?” diye sorar. Babasının “Çünkü çok geç oldu.”, “Büyük ve güçlü olabilmen için uykuya ihtiyacın var.” demesi onun ikna olması için geçerli bir nedendir.

İkna edici yazmada; öğrenci bir şeyin nasıl olması ya da olmaması gerektiği hakkındaki düşüncelerini belirtir. Bu tür yazılar çoğunlukla hayal etmeyi, tahmin etmeyi ve görüş belirtmeyi gerektirir. Öğrenci ikna edici yazmada, durum ve davranışları istediği biçimde aktardığından bunların nasıl değişebileceğiyle de

ilgilidir. İkna edici yazma daha çok öğrencinin değerlerini nasıl açıkladığı ve gösterdiği ile ilgilidir.

İkna edici yazmada öğrenci öncelikle ne gibi bir değişiklik istediğine karar verir. Eğer cümleyi “-dır, -dir” gibi kesin ifadelerden kurtarıp “-malı, -meli” gibi ifadelerle sunarsa ortaya çıkan durumu onaylıyor demektir. Düşüncesine göre ortaya çıkan durumun doğru ve onun onayladığı bir durum olduğunu nedenleriyle açıklaması gerekir. Öğrenci ortaya çıkan durumu onaylamıyorsa o zaman “-dır” ifadesi yerine “-mamalı” ifadesini kullanmalı ve kendi düşüncesine göre durumun niçin yanlış olduğu veya ona niçin karşı çıktığını nedenleriyle açıklamalıdır.

İkna edici yazma ile ilgili örnek konular:

— Okulda kurallara gerek vardır.

—Teneffüslerde müzik yayını yapılması için okul yönetiminden istekte bulunuyorsunuz.

— Mutlu olmak için para önemli değildir vb.”

Bu açıklamalardan sonra programda ikna etme türü olarak “Reklam Yazma”ya ve bununla ilgili bir çalışmaya yer verilmiştir (2009: 360).

Reklam yazma özel bir ikna etme türüdür. Amaç sadece bir şeye inandırmayı sağlamak değildir. Aynı zamanda dinleyicide ya da okuyucuda reklamı yapılan ürünü satın alma isteği uyandırması gerekir.

Dergi, gazete ve broşürlerde yer alan reklâmlar okuyucuyu ikna etmeye yöneliktir. Bu reklamların çoğunda insanların almayı düşünmediği pek çok ürün çeşitli ikna etme yöntemleri kullanılarak satın almaya özendirilir.

Öğrencilerin ikna etme yeteneklerini geliştirmek amacıyla onlara şu doğrultuda bir çalışma yaptırılabilir:

- 1. Öğrenciler 2 ya da 3-4 kişilik grup çalışması yapmak üzere ayrılır.*
- 2. Ürün çeşitleri listesi (magazin dergisi, sabun, şampuan, bisküvi, şeker vb.) verilir.*
- 3. Listedeki bir ürünü seçmeleri istenir.*
- 4. Reklamı yapılacak olan seçtikleri ürüne yeni bir ad bulmaları istenir.*
- 5. Ürünün fiyatını belirlemeleri istenir.*
- 6. Ürünün iyi ve yeni özelliklerini bir yere yazmaları belirtilir.*
- 7. Ürünün tüketicinin dikkatini çekici bir, iki özelliğini mutlaka yazmaları istenir.*
- 8. Bu çekici özellikleri nasıl bir görüntü ile beraber sunmayı düşündüklerini yazmaları istenir.*

Bu başlığın altında başka bir ikna edici yazma türü olarak “Şikâyet Yazısı”na da yer verilmektedir (2009: 361):

Herhangi bir hizmetin yetersizliği, herhangi bir ürün hakkındaki memnuniyetsizlikleri yetkili kişilere bildirmek için yazılan yazılara “şikâyet yazısı” denir.

Herhangi bir hizmetin yetersizliği ile ilgili şikâyetler yetkili kurumlara, ürünle ilgili şikâyetler ürünün alındığı dükkân ya da mağazaya yapılmalıdır. Eğer alınan bir ürünün bedeni, ölçüsü, görüntüsü, yapısı ya da kullanımı ile ilgili şikâyet varsa bu şikâyet ürünün alındığı mağazaya bildirilmelidir.

Öğrenciler böyle bir durumla ilgili şikâyet mektubu yazmak için mağazaya geri vermek istedikleri ürünü belirler. İsterlerse kendi belirledikleri yetersizlikleri yazabilir ya da “Resimdeki görüntüsüne benzemiyor.”, “Kullanır, kullanmaz kırıldı.”, “Beklentilerimi karşılamadı.”, “Paket dolu değildi.”, “Rengi soldu.”, “Rengi farklı çıktı.” “Gösterildiği şekilde çalışmıyor.” vb. yetersizliklerden bir veya birkaçını seçebilirler. Belirlenen ürün hakkındaki memnuniyetsizliklerini ve ürünün sorunlu yanlarını bir şikâyet mektubu ile ilgili yerlere yazarlar.

Bu açıklamalar ile programda “ikna edici yazma” türlerinin kısmen belirlendiği görülmektedir. Ancak programda öğrencilerden bu metin türlerinde ürünler ortaya koyması beklenmemekte, yazma sürecinde de öğrencileri gereken yönlendirmeler yapılmamaktadır.

İkna edici yazmaya üçüncü, dördüncü ve beşinci sınıf seviyesinde yöntem ve teknik başlığı altında kazanım olarak yer verildiği ancak kazanıma uygun etkinliklerin soyut birer kavram olarak yetersiz kaldığı, ikna edici yazma türü olarak “reklam” ve “şikâyet yazısı” üzerinde program sonunda durulsa da kazanımlarda bunlar gibi ve bundan farklı ikna edici metin türü oluşturmaya yer verilmediği görülmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programında (6-8) Metin Türleri ve İkna Edici Metin

Programda yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik öğrencilerin yatay olarak 6. 7. ve 8. sınıf düzeylerinin her birinin sonunda, dikey olarak 8. sınıf sonunda edinmeleri gereken kazanımlar bulunmaktadır. Bu kazanımlar şu başlıklar altında yer almaktadır:

“1. Yazma kurallarını uygulama 2. Planlı yazma 3. Farklı türlerde metinler yazma. 4. Kendi yazdıklarını değerlendirme. 5. Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma. 6. Yazım ve noktalama kurallarını kavrama ve uygulama.”

İlköğretim ikinci kademe eğitim-öğretim programında metin türüne yönelik “*Farklı türlerde metinler yazma*” genel kazanımının alt kazanımları şu şekilde belirtilmiştir (2006: 32): “1. Olay yazıları yazar. 2. Düşünce yazıları yazar. 3. Bildirme yazıları yazar. 4. Şiir yazar.”

Tür ile ilgili, “*Farklı türde metinler yazma*” amacı doğrultusunda nesirle ilgili üç kazanım (1. Olay yazıları yazar. 2. Düşünce yazıları yazar. 3. Bildirme yazıları yazar.) belirtilmiştir. Bu bilgidен hareketle Programın, nesirde tür kavramına bakış açısının biçim ile ilgili değil, içerik ile ilgili olduğu görülmektedir. Kazanımların, tür sınıfına göre düzenlendiği görülmektedir. Programda olay yazısı olarak hikâye, masal, anı, tiyatro gibi; düşünce yazısı olarak deneme, söyleşi, makale gibi; bildirme

yazısı olarak mektup, dilekçe, haber, tutanak, tanıtma, biyografi, otobiyografi, rapor gibi metin türleri kastedilmiştir. Farklı türde metinler yazma amacının dördüncü kazanımında (şiir yazar.) ise tür kavramına biçimsel bir yaklaşım söz konusudur; nazımla ilgili bir sınıflama ya da çeşitleme yapılmamıştır (Arı, 2011: 494).

İlköğretim ikinci kademe yazma becerisi kazanımlarına bakıldığında ikna edici yazmaya yönelik bir kazanımın bulunmadığı görülmektedir. Ancak “*Düşünce yazıları yazar.*” kazanımına yönelik etkinlik örneğinde “*ikna edici yazı yazar.*” yönergesinin bulunduğu görülmektedir (MEB; 2006: 32):

“Etkinlik örneği: “Renklerin Dünyası”: Her öğrenci renk adını alarak en güzel rengin kendisi olduğu konusunda ikna edici yazı yazar.”

Bu etkinlik örneği, “*düşünce yazısı*” başlığı altında verilmiş ancak etkinliğe yönelik bir açıklama yapılmamıştır.

İlköğretim ikinci kademe eğitim-öğretim programı “*ikna edici yazma*” konusunda ilköğretim birinci kademe programına göre yetersizdir. Programda ikna edicilik bir metin türü olarak ele alınmazken ilköğretim birinci kademedeki olduğu gibi “*ikna edici yazı yazar.*” şeklinde bir kazanım olarak da yer almamaktadır. Bunun nedeni ilköğretim birinci kademe programının daha güncel olması olabilir. İlköğretim ikinci kademedeki ikna edicilik yalnızca “*düşünce yazısı yazar.*” kazanımının bir etkinliği olarak verilmiştir.

Dil ve Anlatım Dersi (9- 12) Programında Metin Türleri ve İkna Edici Metin

Dil ve anlatım programı incelendiğinde dokuzuncu sınıfa yönelik kazanımlarda metin türüne yönelik bir kazanıma rastlanılmamıştır. Dokuzuncu sınıf kazanımlarında “İletişim, Dil ve Kültür”, “Dillerin Sınıflandırılması ve Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri”, “Ses Bilgisi ve Telaffuz (Söyleyiş)”, “Kelime Bilgisi”, “Cümle Bilgisi”, “Paragraf Bilgisi” gibi bir metni oluşturmak için bilinmesi gerekenler üzerinde durulmuştur.

Onuncu sınıf kazanımlarında da metin türleri yer almamış; “Sunum”, “Tartışma”, “Panel”, “Anlatım ve Özellikleri”, “Anlatım Türleri” gibi metnin anlatımına yönelik konu ve kazanımlara yer verilmiştir. Buna göre; öğrenci grupları, anlatım türlerini gruplandırabilirler. Onuncu sınıf seviyesinde anlatım türleri şöyle sınıflandırılmıştır (MEB, 2011: 46):

“1. Öyküleyici (Hikâye Edici) Anlatım 2. Betimleyici (Tasvir edici) Anlatım 3. Coşku ve Heyecana Bağlı Anlatım 4. Destansı Anlatım, Emredici Anlatım 5. Öğretici Anlatım, Açıklayıcı Anlatım, Tartışmacı Anlatım, Kanıtlayıcı Anlatım 6. Düşsel Anlatım, Gelecekte Söz Eden Anlatım 7. Söyleşmeye Bağlı Anlatım, Mizahî Anlatım”

Onuncu sınıf düzeyinde anlatım türleri ile metin türleri ilişkilendirilmiş ve şöyle bir açıklamaya yer verilmiştir (MEB, 2011: 4):

“Anlatım türleri başlığı altında, metinde kendi içinde bütünlüğü olan anlatım birimleri söz konusu edilmiştir. Belli bir düzen içinde bir araya gelerek metin türlerini

oluşturan bu birimlerin özelliklerini ve işlevlerini kavramadan metinleri incelemek, anlamak ve değerlendirmek son derece güçtür. Çünkü bu birimler, cümle ile metin türü arasında yer almaktadır. Bir hikâyede, bir mektupta veya başka bir metin türünde bu anlatım türlerinden birkaçı iç içe girerek metni oluşturur. Yazı yazmak veya metinleri çözümlmek için bu anlatım türlerinin özelliklerini ve kullandıkları yerde yüklendikleri işlevleri bilmek gerekir.”

On birinci sınıf seviyesine gelindiğinde metin türünün ön planda tutulduğu görülmektedir. Bu sınıf seviyesinde “*Metinlerin Sınıflandırılması*” üzerinde durulmuş ve “*Öğretici Metinler*” ele alınmıştır. “*Öğretici metinler*” başlığı altında şu metin türlerine yer verilmiştir (2011: 5): “Mektup, günlük (günce), anı (hatıra), biyografi (hayat hikâyesi), otobiyografi, gezi yazısı (seyahatname), sohbet (söyleşi), haber yazısı, fıkra, deneme, makale ve eleştiri (tenkit)”.

Bu konulara yönelik yazma açıklamalarında her üniteye önce sözü edilen türden seçilmiş örnek metinler okunacağı ve dinleneceği ve metin işlenişinin sonunda öğrencilerin üzerinde durulan türle ilgili yazı hazırlamaları isteneceği bulunmaktadır (MEB, 2011: 5).

On ikinci sınıf seviyesindeki konulara bakıldığında metin türüne yönelik kazanımların devam ettiği görülmektedir. Bu sınıf seviyesinde “*Sanat Metinlerinin Ayırıcı Özellikleri*”, “*Sanat Metinleri*”, “*Sözlü Anlatım*” ve “*Bilimsel Yazılar*” üzerinde durulmaktadır. Sanat metinleri; “*fabl*”, “*masal*”, “*hikâye (öykü)*”, “*roman*”, “*tiyatro*” ve “*şiiir*” olarak sıralanmaktadır.

Program incelendiğinde ikna edici kavramı ilköğretim programlarında olduğu gibi bir “*ikna edici yazılar yazar.*” şeklinde kullanılmamıştır. Bunun yerine programda, ikna ediciliğe karşılık kabul edilebilecek şekilde “*kanıtlayıcı*” terimi kullanılmıştır. Kanıtlayıcılık ortaöğretim programında bir anlatım türü olarak onuncu sınıf seviyesinde işlenmiştir ancak yine soyut kalmış “*kanıtlayıcı bir yazı yazar.*”dan başka bir yönlendirme yapılmamıştır.

Kanıtlayıcı anlatımla oluşturulmuş metinlerin “*ikna etmek*”, “*inandırmak*”, “*okuyucunun da kendisi gibi düşünmesini sağlamak*”, “*kendi düşüncesini okuyucuya kabul ettirmek*” gibi işlevleri olsa da (Günay, 2007: 324) ikna edici olarak yazılmış metinlerden farklı olduğu söylenebilir. Kanıtlayıcı anlatımda “*ispat*” ile ikna etme ya da inandırma söz konusuken ikna edici yazmada “*ispat*” söz konusu değildir. Bununla beraber Avustralya programında İkna Edici ve Kanıtlayıcı metin türleri farklı olarak ele alınmıştır.

Avustralya Ana Dili Ders Materyalinde (1-10) Metin Türleri ve İkna Edici Metin

İncelenen Avustralya ders materyali, Avustralya eğitim-öğretim programına uygun ve başlangıç sınıfından son sınıfa kadar bütün sınıfların yer aldığı bir materyaldir. Bu materyaldeki metin türleri sınıflara göre dağılım göstermektedir.

Birinci sınıf seviyesinde öğrencilerden beklenen metin türleri içinde tanımlayıcı metin (*descriptive text*) ve ikna edici metin (*persuasive text*) yer almaktadır.

İkinci sınıf seviyesinde öğrencilerden eğitici metin (*instruction text*) ve yaratıcı metin (*imaginative text*) yazmaları beklenmektedir.

Üçüncü sınıf seviyesinde ikna edici mektup (*Persuasive letter*) ve bilgilendirici metin (*Information text*) türleri yer almaktadır.

Dördüncü sınıf seviyesinde ikna edici (*Persuasive text*) metin türü yer almaktadır.

Beşinci sınıf seviyesinde yazılı tanıtıcı metin (*written informative text*), ikna edici (*persuasive text*) metin türleri bulunmaktadır.

Altıncı sınıf seviyesinde ikna edici (*Persuasive text*) metin türüne yer verilmektedir.

Yedinci sınıf seviyesinde tartışmacı metin (*argumentative text*), betimleyici şiir (*descriptive poem*) ve ikna edici (*persuasive text*) metin türlerine yer verilmektedir.

Sekizinci sınıf seviyesinde ikna edici metin (*persuasive text*) ve hayal ürünü (*imaginative text*) metin türleri yer almaktadır.

Dokuzuncu sınıf seviyesinde ikna edici (*persuasive text*) ve hayal ürünü (*imaginative text*) metin türleri bulunmaktadır.

Onuncu sınıf seviyesinde metin türleri yerine edebî türlere karşılık vermek şeklinde yazma çalışmaları yer almaktadır.

Avustralya ders materyali incelendiğinde *ikna ediciliğin* bir metin türü olarak ve her sınıf düzeyinde ele alındığı görülmektedir. İkna edici metin türü "İkna Edici Yazma" ve "İkna Edici Konuşma" şeklinde örneklerle programda yer almaktadır.

Bu çalışmada yalnızca ikna edici yazma üzerinde durulacaktır ve ikna ediciliğin programda nasıl ve hangi yazma yaklaşım ve etkinliklerle yer aldığına anlaşılması için ders materyalindeki örnekler sunulacaktır. Sınıf düzeylerine göre ayrılmış örneklerde önce o sınıf seviyesine ait kazanım, sonra yazma görevi, bu göreve ait açıklamalar ve bir öğrencinin yazma örneği verilmiştir.

Avustralya Ana Dili Ders Materyali İkna Edici Yazma Örnekleri*

Türkçe eğitim-öğretim programlarındaki Öğretmen Kılavuz Kitapları'nda yazma çalışmaları dört bölümden oluşmaktadır. Bunlar; "*metin yazma yönergesi*", "*güdüleme*", "*uyarma*" ve "*etkinlik*" şeklindedir. Bu bölümler yazma yöntemini ve türünü, yazma bilgisi ve değerlendirmesini kapsamaktadır.

* Avustralya'da eğitim-öğretim, bizdeki gibi birinci sınıftan başlamamaktadır. Başlangıç yılı/temel yıl (*foundation*) kabul edilen bir aşama ile eğitim-öğretim başlamaktadır. Bizdeki ikinci sınıfın karşılığı Avustralya'da birinci sınıftır.

Alpaslan OKUR, Gökçen GÖÇEN, Üzeyir SÜĞÜMLÜ

Avustralya ders materyalinde ise yazma çalışmalarıyla ilgili olarak başarı standartlarını anlama ve anlatma boyutunda açıklamalarda bulunan “Kazanım”, yazma sürecini ve aşamalarını içeren “Görev Özeti”, değerlendirmeye yönelik “Açıklamalar” başlıkları yer almaktadır.

Bu başlıklar ile sunulan ikna edici yazmaya yönelik ikna edici yazma çalışmaları örnek oluşturması açısından aşağıda sunulmuştur:

YIL 1: İKNA EDİCİ METİN (DOMUZLAR)

Başarı standartlarının ilgili bölümleri:

1. Alıcı Modlar/Receptive Modes (dinleme, okuma, izleme)

Birinci yılın sonunda öğrenciler, metinlerin farklı amaçlarını anlar.

2. Üretici Modlar/Productive Modes (konuşma, yazma, yaratma)

Birinci yılın sonunda öğrenciler, bir dizi küçük amaçlar taşıyan kısa metinler oluştururlar. Yazarken, fikirleriyle ilgili detayları ortaya koyarlar. Tam olarak, düzenli yazım şablonlarıyla kelimeleri yazırlar, büyük harfler ve noktaları kullanırlar. Büyük ve küçük harfleri doğru bir şekilde oluştururlar.

Görev Özeti:

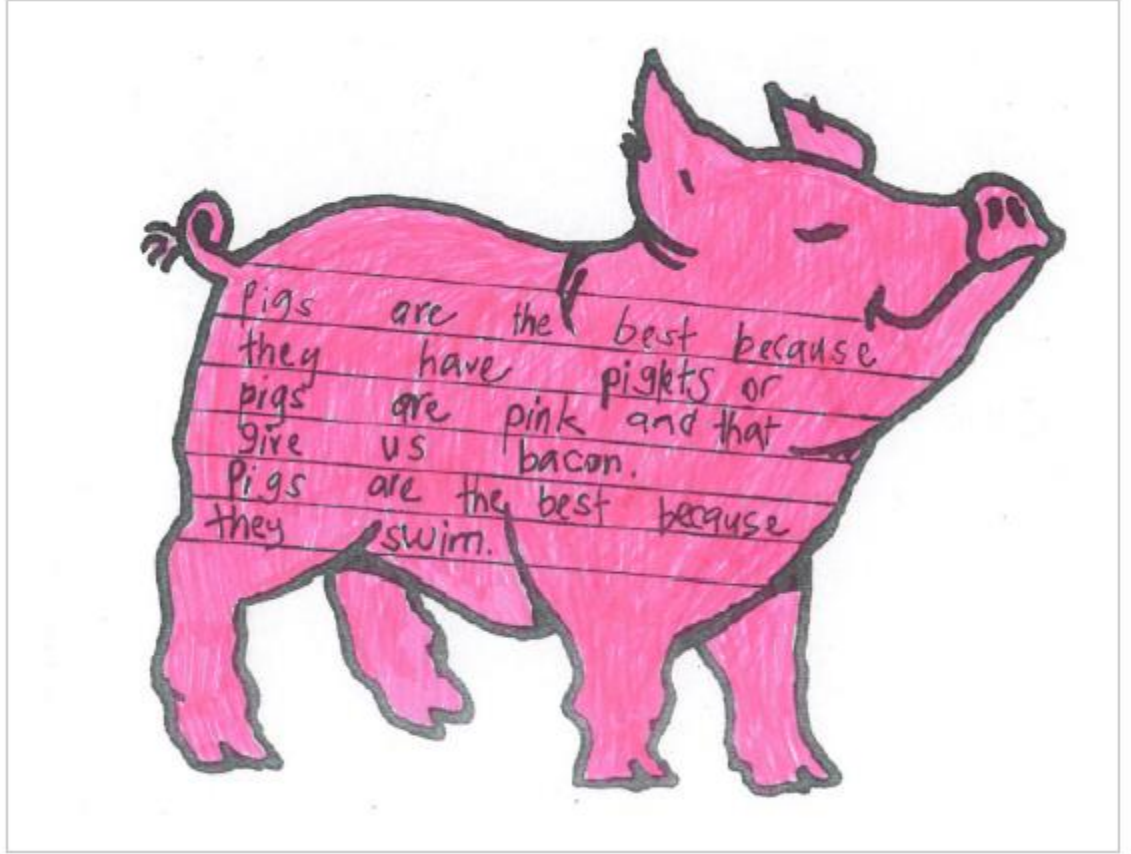
Öğrencilerden, sevdiği çiftlik hayvanlarından birini seçme nedenlerini anlatan bir metin yazmaları istendi. Öğrenciler, daha önce çiftlik hayvanları konulu derslerinden öğrendikleri kelime ve bilgileri kullanmaları için teşvik edildi.

Açıklamalar:

- Öğrenciler, ifade etmeye dayalı görüşler gibi ikna edici metinlerin bir özelliğini anlar.
- Konuyla ilgili anahtar düşünceler yoluyla, konuyu yeniden hatırlar ve metin boyunca, konu üzerindeki odaklanmayı sürdürür.
- Bir dizi cümleler üretir.
- Bildik ve öğrenilmiş kelimeler kullanır. Örneğin; domuz, domuz yavruları ve domuz pastırması.
- Bir arada bulunmayan (anlamalı bir bütün oluşturmayan) büyük ve küçük harfleri kullanarak okunaklı bir şekilde yazar.
- Cümle sonu noktalama işaretlerinden noktayı ve büyük harfleri kullanır.

Açıklamalar (Genel Bakış/Değerlendirme):

- Bu çalışma örneği, bir ikna edici metnin yapısını ve amaç bilgisini ortaya koyar/gösterir.

YIL 3: İKNA EDİCİ METİN (EVE DÖN/GEL)

Başarı standartlarının ilgili bölümleri:

1. Alıcı Modlar/Receptive Modes (dinleme, okuma, izleme)

Yok.

2. Üretici Modlar/Productive Modes (konuşma, yazma, yaratma)

• Üçüncü yılın sonunda öğrenciler, dil özelliklerinin bağlantı (link) ve bölüm/sıra (sequence) için nasıl kullanıldığını anlar. Öğrenciler, dilin konular üzerinde duyguları ve düşünceleri ifade etmek için nasıl kullanılabildiğini anlar. Öğrencilerin metinleri; karakterler, fikirler, bilgi, olaylar ve bazı ayrıntılı deneyimler geliştirmek ve ifade etmek için yazmayı kapsar.

• Öğrenciler, bilinen ve yabancı kitleler/izleyiciler için biri dizi metin oluşturur. Öğrenciler, dil bilgisini, kelime seçimini, kendi yazısının bağlamına ve amacına uygun noktalama işaretlerini anladığını gösterir. Onlar; anlam/amaç için

Alpaslan OKUR, Gökçen GÖÇEN, Üzeyir SÜĞÜMLÜ

çalışmalarını kontrol etmenin ve tam olarak yazım bilgisi/implâ için yüksek frekanslı/titreşimli kelimelerin ve seslerin bilgisini kullanır.

Görev Özeti:

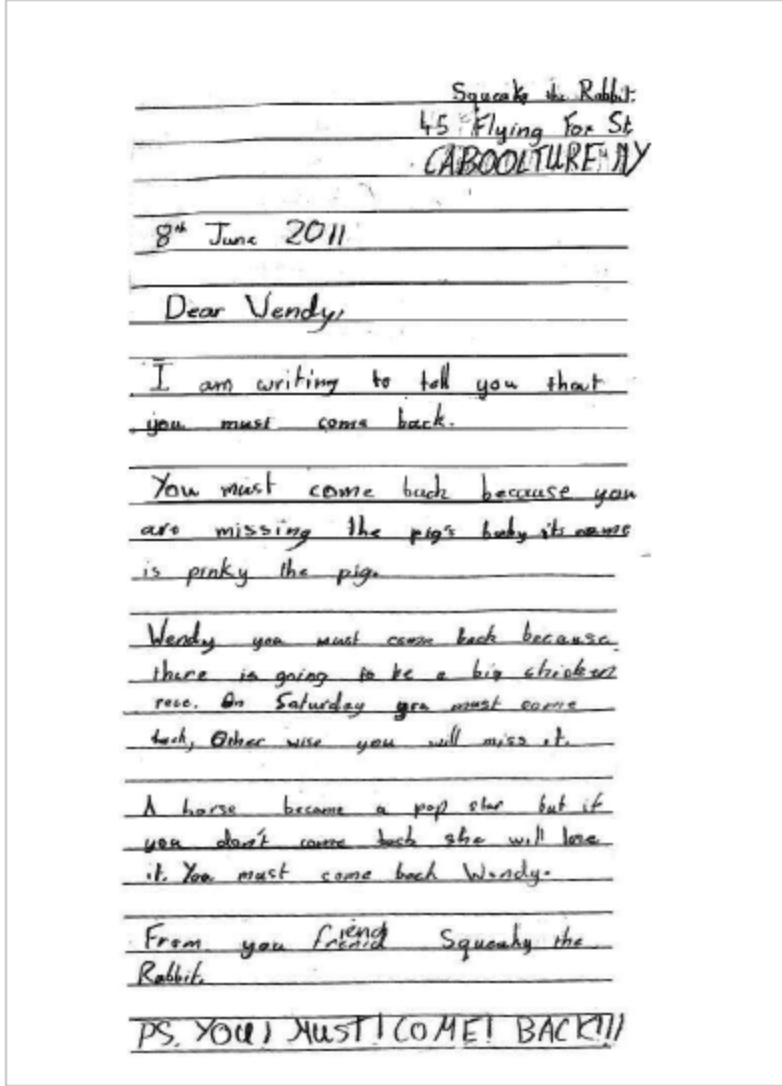
Öğrencilerden bir edebî metne dayalı ikna edici bir mektup yazmaları istendi. Öğrenciler bütün sınıf olarak metnin okunmasına katılım gösterdi ve sonra onlar, bağımsız olarak metni yeniden okudu. Mektup, metinden olayları yansıtmak ve metindeki karakterler arasında bir karşılıklı değişim olmak içindi. Öğretmen ve öğrenciler, yazıları için temel olarak kullanılan ve yazılarından seçtikleri düşüncelerle beyin fırtınası gerçekleştirdiler. Öğrencilerden mektup yazma kurallarını yerinde/uygun kullanmalarını istendi.

Açıklamalar:

- Bir mektubun yapısal özelliklerini anlar ve kullanır.
- Bağlantılı argümanlar serisi yoluyla (birbiriyle mantıksal olarak ilişkili) ikna edici metin geliştirir.
- İkna etmek için yöntem/tarz kullanır. Örneğin; Sen geri gelmek zorundasın. (You must come back!)
- Metni düzenlemek için paragrafları kullanır.
- Nedenleri ifade etmek için “çünkü” gibi bağlantılı bağlaçlar yoluyla karmaşık cümleler kullanır.
- Resmî olmayan dil özelliklerine uygun şekliyle kişisel bir mektubun resmî olmayan tipik bir tonunu kullanır (PS YOU! MUST! COME! BACK!).
- İkna edici amacı karşılamaya yardımcı olmak için ünlem işareti gibi noktalama ve “olmazsa olmaz” gibi kelime seçimi yapar.

Açıklamalar (Genel Bakış/Değerlendirme):

Yok.

YIL 4: İKNA EDİCİ METİN (ELİNDE TUTMAK İÇİN EN İYİ SÜPERGÜÇ GERİ SARMA/TEKRAR)

Başarı standartlarının ilgili bölümleri:

1. Alıcı Modlar/Receptive Modes (dinleme, okuma, izleme)

• Dördüncü yılın sonunda öğrenciler, amaca ve hedef kitleye bağlı farklı yapıdaki metinleri anlarlar.

2. Üretici Modlar/Productive Modes (konuşma, yazma, yaratma)

Alpaslan OKUR, Gökçen GÖÇEN, Üzeyir SÜĞÜMLÜ

• Öğrenciler, metinlerine detaylar eklemek ve metinlerinde tutarlılık oluşturmak için dil özelliklerini kullanırlar. Metindeki bilgiyi anlatan düşüncenin nasıl ifade edildiğini anlarlar. Anahtar düşünceleri genişletmek için kullanılabilen detayları nasıl anladığını gösteren metinler oluştururlar.

• Öğrenciler, farklı hedef kitlelere yönelik düşünceleri açıklamak için yapılandırılmış metinler oluştururlar. Onlar bir dizi kaynaktan kelime seçimini ve dil bilgisi yapılarını anladığını gösterir; anlamı geliştirmek için çalışmalarına eklenen imlâ ve noktalamayı doğru olarak kullanır.

Görev Özeti:

Öğrencilerden aşağıdaki ifadelerden biriyle ilgili ikna edici bir metin yazmaları istendi:

1. Enerji içecekleri 15 yaş altındakiler için yasaklanmalı.
2. Sigara içmek illegal sayılmalı.
3. Elde tutmak için en iyi yol geri sarmadır/tekrar etmedir.

Öğrencilerden ikna edici bir metnin formatını, teknik yönlerini ve uygun bir dil kullanmaları istendi. Öğrenciler, metni bilgisayar ortamında yazdılar.

Açıklamalar:

• Özetleyici bir ifadede, organize edilmiş ve detaylandırılmış tartışmalarda açılış paragraflarındaki ön izleme tartışmaları gibi metin yapıları bilgilerini kullanır.

• Argümanları güçlendirmek için hedef kitleye doğrudan konuşur. Örneğin; sadece geçmişe gitmeyi ve sevdiğin bir şeyi yapmayı hayal et...

• Okuyucuyu ikna etmek için tartışmaları detaylandırır. Örneğin; eğer sen problemin öncesine gidersen, problem başlamadan onu kolayca kontrol altına alabilirsin.

• Bağlaçların kullanımıyla bağlantılar oluşturur.

• Okunabilirliği güçlendirmek için koyu metinler gibi dijital metin özelliklerini kullanır.

Açıklamalar (Genel Bakış/Değerlendirme):

• Bu ikna edici metin, okuyucuyu ikna etmek ve onu elde tutmak için mizah kullanır ve metin yapısı üzerindeki fazla kontrolü gösterir. Öğrenci çalışmasını düzenlemek için kullandığı bilgisayarın imlasını ve dil bilgisini kontrol eder.

The best superpower to have is rewind

The best superpower to have is rewind. It is the best for many reasons, such as if you had fun doing something, you could go back and do it again, if you did something wrong you could go back and fix it and if you didn't want to go to bed, you would rewind back the start of the day.

The first reason why is if you had fun doing something one day, you could go back and do it again. Just imagine going back and doing something you love such as going to a theme park, having a party or even just doing something fun at school.

Another reason is that you could go back and fix some problems. You may think that to go back in time won't solve anything, but you are wrong. If you go back before the problem started, it would be as simple as making sure the problem never started.

Finally if there was something that you didn't want to do, such as going to bed, you could rewind back before your bed time and you wouldn't have to go to bed for hours. Just imagine never going to bed till you wanted to.

Now s is official – that the best superpower to have is rewind. But we do have a problem...superpowers don't exist.

YIL 6: İKNA EDİCİ METİN (OKULLARDA ABUR CUBUR YİYECEK)

Başarı standartlarının ilgili bölümleri:

1. Alıcı Modlar/Receptive Modes (dinleme, okuma, izleme)

- Altıncı yılın sonunda öğrenciler, metin yapıları kullanımının belirli sonuçlara nasıl ulaşabildiğini anlarlar.

2. Üretici Modlar/Productive Modes (konuşma, yazma, yaratma)

• Öğrenciler, vurgulama için dil özelliklerinin ve şablonlarının nasıl kullanılabileceğini anlarlar. Öğrenciler, bir bakışını desteklemek için özel detayların nasıl kullanılabileceğini gösterir.

• Öğrenciler anahtar düşünceler üzerinde düzenleme yaparak detaylandırılmış metinler oluştururlar. Dil bilgisi anlayışlarını gösterirler. Genişleyen kelime hazinesinden düşünülmüş seçimler yaparlar. Editoryal seçimlerini yapmak, açıklamak ve açıklık için doğru imlâ ve noktalama kullanırlar.

Görev Özeti:

Çocukların güncel olaylar gösterisini dinledikten sonra, öğrencilerden dinlediklerinin faydalarını ve zararlarını tartışarak yazmaları istendi. Sınıf, yazarların kullandığı okuyucuyu tutmak için çekici başlıkların kullanımı ve metin yapılarının manipülasyonu/hileleri/tahrifleri gibi farklı stratejileri araştırıyordu. Öğrenciler, sonuca ulaşmak için yazılarında, bu stratejileri kullanmaları için teşvik edildi. Öğrencilere ödev araştırması için iki hafta; bilgisayar kullanarak çizim ve yayın yapmak için de dört ders verildi.

Açıklamalar:

- İkna edici bir amaca ulaşmak için tasarlanmış bir metin yapısı kullanır.
- Ayrıntılara inmek/ayrıntılı hale getirmek için etkili bir şekilde cümleleri kombine eder, genişletir ve açıklar.
- Kanıtlarla desteklenmiş detaylı ve açık tartışmalar ortaya koyar.
- Detaylı ve güçlü tartışmalar sağlamak için edatlar kullanır.
- Duygularını ve düşüncelerini ifade etmek için kelimeleri seçer.
- Okuyucuyu ikna etmek için kipleri (model verb) kullanır.
- Noktalamayı doğru bir şekilde kullanır ve ayrı düşünceler için virgül kullanmayı dener.
- Teknik kelimeleri/terim kelimeleri doğru bir şekilde seçer ve yazar.

Açıklamalar (Genel Bakış/Değerlendirme):

- Bu örnek, ikna edici yazma tekniklerinin kullanımını gösterir.

JUNK FOOD AT SCHOOL?

It is often argued whether school canteens should sell junk good or not. Junk food is a great treat for young children and is a very cheap product however eating lots of junk food leads to obesity which can cause diabetes and heart problems.

The rate of obese children has been growing over the years and must be stopped. Obese children are also vulnerable to terrible diseases such as diabetes and heart diseases. Research shows that 31% of boys in year six are overweight and about 30% of girls in year six are overweight.

Growing is also a big problem for your children. Children must eat a balanced and nutritious diet, if they do not eat a nutritious and balanced diet they may not grow normally or don't grow at all.

On the other hand junk food is extremely popular and is a great treat for young boys and girls because they love the taste of the junk food at school canteens.

YIL 7: İKNA EDİCİ MEKTUP (ŞİİR)

Başarı standartlarının ilgili bölümleri:

1. Alıcı Modlar/Receptive Modes (dinleme, okuma, izleme)

• Yedinci yılın sonunda öğrenciler, dil özellikleri, sembol ve kelime seçimlerinin anlamı nasıl etkilediğini anlarlar.

• Kendi metinlerini geliştirmek için başka metinlerden detaylar seçebilirler.

2. Üretici Modlar/Productive Modes (konuşma, yazma, yaratma)

• Bir bakış açısını sorgulamak ya da ifade etmek için nasıl metinsel analiz ve kişisel bilgilerden yararlanabileceklerini anlarlar.

• Öğrenciler, iyi yapılandırılmış ve tutarlı metinler üretebilirler.

• Dil bilgisini anladıklarını gösterirler. Çeşitli üst seviye kelimeler doğru heceleme ve noktalama kullanırlar.

Görev Özeti:

Alpaslan OKUR, Gökçen GÖÇEN, Üzeyir SÜĞÜMLÜ

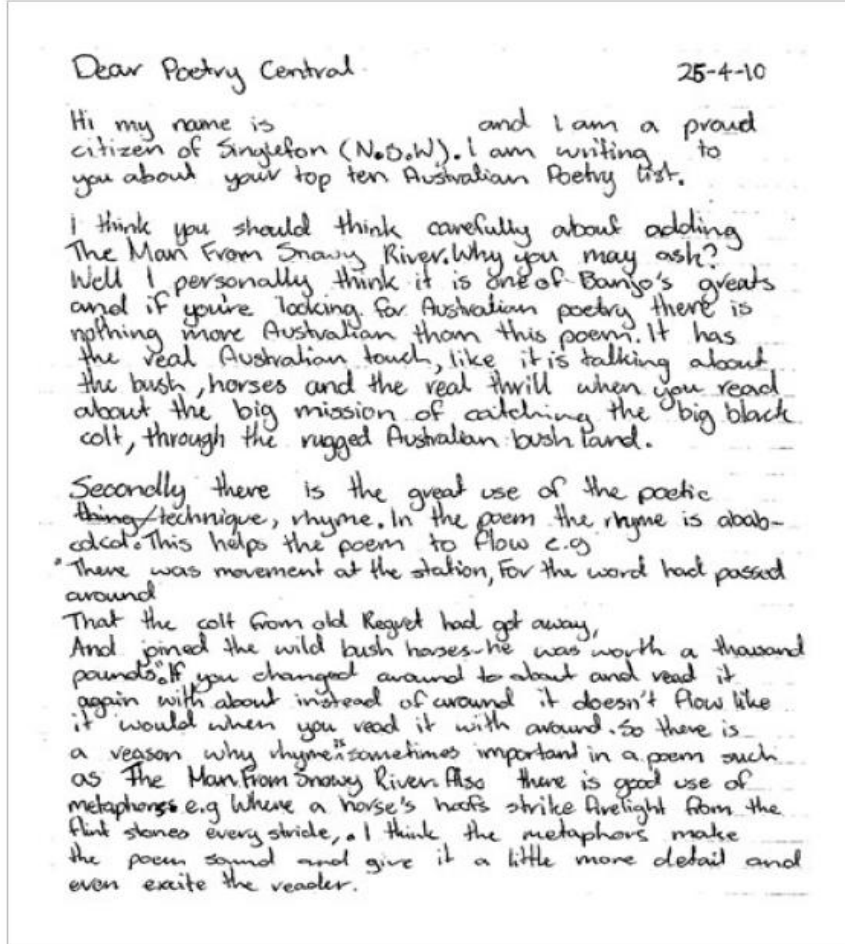
Öğrencilerden en iyi 10 Avustralya şiiri listesine, beğendikleri 1 şiiri de eklemeye ikna etmek için POETRY CENTRAL'e mektup yazmaları istendi. Görev öğretmen katkısı olmadan ders süresi içinde tamamlandı. Öğrencilerden aşağıdaki hususları göz önünde bulundurmaları istendi:

1. Anlam-Mod-Şiir Teknikleri-Edebî Yapı
2. Mektup yazımı ve ikna teknikleri

Açıklamalar:

- Oyucuyu ve amacı anladığını gösterir.
- Doğrudan okuyucuya seslenir.
- Şiirin gücü tartışılırken uygun bir hitabet tonu kullanılır.
- Fikirleri etkilemek amacıyla bir dil kullanılır.
- Tartışma için net bir yapı kullanılır (sıralama, giriş, paragraf bağlantısı).
- Görüşü desteklemek için metinden kanıtlar gösterir, alıntı yapar.
- Üst düzey dil kullanılır.
- Ve şiirde kullanılan şiir tekniklerinden bahseder.
- Şiire yönelik kişisel cevaba yer verir.
- Etki yaratmak için çeşitli basit, birleşik ve karmaşık cümleler kullanılır.
- Tutarlılığı sağlamak için temel görüşü tekrar ederek metin sonlandırılır.

Açıklamalar (Genel Bakış/Değerlendirme): Yok.

YIL 8: İKNA EDİCİ KARŞILIK (SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK)

Başarı standartlarının ilgili bölümleri:

1. Alıcı Modlar/Receptive Modes (dinleme, okuma, izleme)

• Sekizinci yılın sonunda öğrenciler, metin yapısının seçiminin, dil üslûbunun seçiminden nasıl etkilenebileceğini anlar.

2. Üretici Modlar/Productive Modes (konuşma, yazma, yaratma)

• Dil özelliklerinin seçiminin belirli amaç ve etkiler için nasıl kullanılabileceğini anlar.

• Dinleyicilerin vereceği karşılığı etkilemek için bir dil seçerek farklı amaçlar doğrultusunda metinler üretirler.

• Sunum yaparlar.

Alpaslan OKUR, Gökçen GÖÇEN, Üzeyir SÜĞÜMLÜ

- Özel etkiler yaratmak için metin yazıp düzenlerken okuyucuların ilgi ve beklentileriyle belirli olan amacı göz önünde bulundurlar.
- Dil bilgisini anladıklarını gösterirler, etki yaratmak amacıyla kelime seçimi yaparlar ve doğru heceleme ve noktalama kullanırlar.

Görev Özeti

Öğrencilerden sürdürülebilirlikle ilgili bir konu hakkında bir karşılık metni yazmaları istendi. Görev icabı, öğrencilerin konu hakkında belirli bir bakış açısını yansıtan üç dakikalık sözlü anlatım yapmaları istendi. Amaç, dinleyiciyi sunulan bakış açısını kabul edecek duruma getirmektir. Öğrencilerden gazete makalelerini, internet makalelerini ve konuyla doğrudan alakası olan bir kişiyle röportajı içeren art alan bilgileri toplamaları istendi. Öğrenciler, iki hafta boyunca ders esnasında araştırma yaptılar, bilgisayarlara ve kütüphaneye erişimleri vardı. Bir taslak /müsvedde hazırladılar, öğrenciler ve görevi evde tamamlamadan önce öğretmenlerden geribildirim aldılar.

Açıklamalar:

- Metin yapısının dil üslûbuna, amaca ve hedef kitleye göre değiştiğinin anlaşıldığı gösterilir.
- Bir önceki konuşmacıyı alıntılarla ve günlük konuşma / sohbet havasını yaratarak resmi olmayan bir giriş yapar.
- Karşı tartışmayı alıntılar ve geçerliliğini sorgular.
- Paragrafları, giriş bölümüne bağlar ve tartışmayı ilerletir.
- Detay eklemek için iç içe cümleler de dâhil çeşitli cümle yapıları kullanır.
- Bakış açısını desteklemek için kanıtlar kullanır.
- Hedef kitleyi etkilemek için duygusal dil (öznel, sıfat vb.) kullanır.
- Mercan kayalığı gibi ve sürdürülebilirlikle alakalı üst düzey kelimeler kullanır.
- Bir uzman görüşünü alır, hedef kitleyi işin içine dâhil etmek ve etkilemek için “ben” dili kullanır.
- Bir görüşü vurgulamak için kiplerden yararlanır.
- Sonuç bölümünde tartışmayı özetler.

Eco-System Report

Thanks [student name].

I'm [student name], a local scientist in Cairns. I think tourists who are visiting the reef are good for our economy and the Great Barrier Reef itself; although it is a problem that they are making when they harm the reef and disturb its diverse wildlife and 300 coral cays. The Great Barrier Reef is one of Australia's greatest attractions and in my perspective tourists are positively affecting the reef but even though they are doing a few good things that doesn't mean they aren't doing any bad things.

Since the Great Barrier Reef is such a popular attraction tourists are constantly visiting the reef and often people think that when they are doing this they are nothing but a nuisance to the wildlife and dangers to the coral. Even though this is true it's not such a bad situation on the reef because we use every spare cent for constructive purposes such as restoring and protecting the reef. We even use it for researching the reef and jobs are created to maintain the Green island resort, reef and cruises. The money that is brought in builds up to millions, even billions every year and we still don't bring in as much money as 5 years ago. Over the course of 5 years local tourism operator Mr. Walker has lost 80% of the average tourists visiting his business but this is a small business, if we look at a business like the Green Island Resort tours they still, even with the decline in tourist, had 1, 895,430 tourist visit them 2 years ago and in 2006/7 \$5.1 billion was brought into our economy.

In 1981, the Great Barrier Reef was listed as a world heritage site and it is important we keep it alive for the environment and the tourists. A major point that may suggest that tourists are good for the reef, even if there aren't a lot still visiting, is that without tourists there would be no need for the Green Island Resort and no need to keep taking care of the presentation and diversity on the island anymore. I think if tourists didn't visit the reef it would not be a world heritage site.

From the 1,895,430 tourists who visited the reef 2 years ago 80% went directly to the reef. Many people think that so many tourists on the reef would be devastating but those tourists only visited 7% of the Great Barrier Reef so around 90% of the reef went untouched by tourists that year.

The billions of dollars earned by tourism on the reef it is used for facilities on the resorts, cruises and bills, but thankfully we also use that money for research on the Great Barrier Reef. We have studied the reef for decades and so much has been discovered such as the coral which is broken into two groups, hard and soft; the 300 coral cays and that the Great Barrier Reef is visible from space. We need the tourism money for research so that we can discover much more about the reef. When we research the many ecosystems of the reef we often find parts where tourists have littered or harmed coral and animals, but since the early 1990's, when concerns about tourists' affect on the reef arose, a range of management strategies such as eco-tourism have been developed to help minimise the impact tourists have on the reef.

Overall I think tourists who visit the reef are good for our economy and even the reef and Green Island. If we think about it we can get more tourists on the reef, keep it amazing forever and stop it from being ruined.

By giving tourists more (at maximum 7%) of the reef to see, we could bring in more and possibly build up the amount which we had five years ago. With more tourists, small businesses would gain and have a positive effect on our economic position, but if we do show tourists more of the reef, we must stay sustainable.

We can keep the reef in an amazing state by using education to teach people about sustainability and even if we had just one special day where people help clean up the reef and Green Island it could actually do a lot to help and give the reef the respect it deserves. We should do these things because we want the Great Barrier Reef to be seen for generations as a world heritage site and a natural wonder of the world.

By using eco-tourism and raising awareness about the reef's protection, we can enjoy, appreciate and document the reef for centuries.

I am not the only scientist in Cairns who agrees that tourists are important for the preservation, presentation and maintenance of the ecosystems in the reef. The tourists that visit the reef bring money to our economy and job opportunities into our communities and we could positively utilise these funds for research and the future conservation of the reef.

YIL 9: İKNA EDİCİ METİN (KİTAP MI TELEVİZYON MU?)

Başarı standartlarının ilgili bölümleri:

1. Alıcı Modlar/Receptive Modes (dinleme, okuma, izleme)

Yok.

2. Üretici Modlar/Productive Modes (konuşma, yazma, yaratma)

- Dokuzuncu yılın sonunda öğrenciler, soruna cevap veren metinler yaratabilirler.
- Doğru heceleme ve noktalama kullanarak metnin ikna ediciliğine ve kesinliğine katkıda bulunan kelimeleri ve dil bilgisi yapılarını seçebilir ve etkiyi artırmak için metni düzenleyebilirler.

Görev Özeti

- Öğrencilerden "Kitaplar televizyondan daha iyi tercihtir." konusunda ikna edici bir makale yazmalarını istendi. Öğrencilere bir dizi, teşvik edici materyal verildi ve yazmaya başlamadan önce bu konu hakkında bir sınıf tartışması yapıldı. Öğrenciler makaleyi öğretmen gözetiminde sınıfta yazdılar.

Açıklamalar:

- Başlangıç cümlesinde görüşünü ana hatlarıyla belirtir.
- Fikirleri özetlemek için soyut kelimelerin nasıl kullanılabileceğini anlar.
- Genelleme yapmak için kişisel olmayan belgesiz zamirler (birisi gibi) kullanır.
- Fikirleri ve bilgileri sunmak için cümle başlangıçlarını birleştirir.
- Konuyu güçlendirmek için fikirler sunar ve tartışma yapar.
- Belirli etkiler yaratmak için cümle yapılarını çeşitlendirir (Zıtlık için tersine kelimesini kullanmış.).
- İçeriğin kontrolünü ve açıklığını artırmak için virgüllerin nasıl kullanılabileceğini anlar.
- Cümlelerde bağlaçlar kullanır.
- Anlatımda doğruluk sağlamak ve etki yaratmak için düzenleme yaptığına kanıtlar gösterir.
- Son paragrafın başında sonuç bölümünün geldiğini etkili bir şekilde belirtir ve son cümlede fikrini açıkça tekrar ifade eder.

Books or TV?

Books or TV is a commonly debated issue, however, books are clearly a better option than television. Health and eyesight are two major factors in a person's life and ~~both can be affected~~ TV can majorly affect these two in a negative way. A lot of the time one can wonder whether or not a TV show's information is reliable, as unlike books, it may not have been done by a professional in that particular subject. Books are a much more ~~convenient~~ convenient way to learn and entertain, as the reader is not ~~restricted~~ restricted by what they can read. *

Health ^{and eyesight} should be considered the most important thing in a person's life as having bad health or eyesight can majorly affect the remainder of a person's life. TV sends out radiation waves that are bad for the eyes if one does not have a break ^{from watching}. Not only will TV affect a person's eyesight, it has a chance of affecting a person's health. If a person was to become ~~to~~ submerged into a TV show, they would not exercise and chances are ^{they} would sit on the couch lazily, munching on high sugar food. Without being ^{able} to work this off, it can affect a person's health. Later ^{in life} the person may develop diabetes 2 or become obese. These 3 factors can cause many other problems. Books on the other hand, are better for the eyes and after a while a person will be inclined to do some exercise, as their joints may be quite stiff. This would not only mean that a person who reads books has a lower chance of developing diabetes type 2. * Books can provide a large variety of topics and unlike on a TV a person does not have to ~~worry~~ worry about times ~~when~~ ~~radios~~.

but lowers the chance of ~~about~~ learning. ~~about~~ ~~these~~ ~~not~~ only are books better for one's health they are also one of the most reliable sources for learning and entertainment.

Books get old, crumpled and broken, but unlike a TV show, what they have to say remains in the pages. TV's are an easy access to rare documentaries and more importantly, current issues of the world. However, these documents may not be reliable and the information can be lost or forgotten easily. Unlike a TV documentary, books will never lose or "forget" the information they have. It will always be there, printed and ready. Although TV's offer live as well as current information, books also have this power. Magazines such as "National Geographic" provide up to date as well as interesting information. Important issues that are happening in the world are also documented in newspapers. Books can provide up to date, interesting, as well as a large variety of information.

TV's have a lot of information and shows presented, which can offer much more variety over books. They can provide animated, well-illustrated and humorous shows that books cannot. However, unlike TV shows, books do not have set times, so they can be picked up or put down at any time. A lot of TV shows clash and many people are often forced to choose one show over another. Books on the other hand, can be read slowly and one does not need to worry about time clashes. Books are ~~an~~ ~~also~~ ~~more~~ convenient way to learn than TV shows ~~as they are they are not as they are not~~ as they aren't restricted to what's "showing."

Avustralya ana dili ders materyali incelendiğinde, ikna edici yazma konularının öğrencilerin dikkatini çekecek konulardan seçildiği, yazma sürecinde öğrencilere aşama aşama yol gösterildiği, yazma kurgusunun hayal etmekten çok hayattan somut örneklerle desteklendiği ve tüm bunların sonunda öğrencilerin gelecekte başarılı bir iletişim için gerekli olan işe yarar bir beceriyi kazandırmanın hedeflendiği görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İkna edicilik bir metin türü olarak ele alınmaktadır. İkna edici metinlerin eğitimde kullanılmasının öğrencileri kendine güvenli bir şekilde geleceğe hazırlayan bir uygulama olacağı düşünülmektedir. Bunun sebebi iknanın iletişimin vazgeçilmez bir unsuru olmasıdır. Çoğu zaman ikna yeteneği kuvvetli kişiler, başarılı bir iletişimci olarak anılırlar. Bu açıdan ikna yeteneğine yönelik düşünceler ve uygulamalar, kişisel gelişim çalışmalarında sıklıkla işlenmektedir.

Türkçe eğitimi açısından bakıldığında, iknanın özellikle konuşma etkinliklerinin önemli bir parçası olduğu söylenebilir. Konuşma eğitimi sonrasında bireylerin başarılı bir iletişim kurması beklenir. Bu başarının ölçütlerinden biri de ikna yeteneğidir. Bu açıdan kişisel gelişimdeki ikna çalışmaları Türkçe eğitime ışık tutabilir (Şahbaz ve Çekici, 2012: 2378). Öğrencilerin becerilerini geliştirmek içinse yalnızca ikna edici konuşma değil ikna edici yazma çalışmaları da olmalıdır.

Türkçe eğitim-öğretim programları yazma becerisi açısından incelendiğinde yazma yaklaşımlarının ve kazanımlarının güncellenen programlarla birlikte değiştiği görülmektedir. Programlarda kazanımlara uygun metin türlerinin yer aldığı görülmektedir. Ancak bu metin türlerinin gelişimi ve değişimi yabancı eğitim öğretim sistemlerinin gerisinde kalmaktadır.

“İkna edici yazma” açısından Türkiye’deki eğitim-öğretim programları incelendiğinde ilköğretim birinci kademe “*ikna edici yazmaya*” üçüncü, dördüncü ve beşinci sınıf seviyesinde yöntem ve teknik başlığı altında bir kazanım olarak yer verildiği görülmektedir. Ancak kazanıma uygun etkinliklerin öğrenciyi yönlendirmede soyut birer kavram olarak yetersiz kaldığı fark edilmektedir. Bu programın uygulamasında ikna edicilik bir metin türü olarak ele alınmazken programın sonundaki açıklamalar bölümünde ikna edici yazma türü olarak “reklam” ve “şikâyet yazısı” üzerinde durulduğu görülmektedir. Ancak öğrencilerden özel olarak bu türlerde ürünler ortaya konması beklenmemiştir.

İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı eğitim-öğretim programı “*ikna edici yazma*” konusunda ilköğretim birinci kademe programına göre daha da yetersizdir. Programda ikna edicilik bir metin türü olarak ele alınmazken ilköğretim birinci kademe olduğu gibi “*ikna edici yazı yazar.*” şeklinde bir kazanım olarak da yer almamaktadır. Bunun nedeni ilköğretim birinci kademe programının daha güncel olması olabilir. İlköğretim ikinci kademe ikna edicilik yalnızca “*düşünce yazısı yazar.*” kazanımının bir etkinliği olarak soyut bir şekilde verilmiştir.

Dil ve anlatım Dil ve Anlatım Dersi Programı programı incelendiğinde ikna kavramı ilköğretim programlarında olduğu gibi *“İkna edici yazılar yazar.”* şeklinde kullanılmamıştır. Buna karşılık bu programda, *kanıtlayıcı* kavramı kullanılmıştır. Kanıtlayıcılık ortaöğretim programında bir anlatım türü olarak onuncu sınıf seviyesinde işlenmiştir. Kanıtlayıcı anlatımla oluşturulmuş metinlerin *“ikna etmek”, “inandırmak”, “okuyucunun da kendisi gibi düşünmesini sağlamak”, “kendi düşüncesini okuyucuya kabul ettirmek”* gibi işlevleri olsa da (Günay, 2007: 324) ikna edici olarak yazılmış metinlerden farklı olduğu söylenebilir. Kanıtlayıcı anlatımda ispat ile ikna etme ya da inandırma söz konusuysen ikna edici metinde ispat söz konusu değildir. Bununla beraber Avustralya ders materyalinde ikna edici ve kanıtlayıcı metin türleri farklı olarak ele alınmıştır. Aynı olsa bile ülkemizde bu çalışmalara gereken önem verilmemektedir (Koç, 2009: 179).

Avustralya ders materyali ikna edici yazma açısından incelendiğinde birinci sınıftan son sınıfa kadar ikna kavramının yer aldığı ve ikna edici konuşma ve ikna edici yazma şeklinde ikiye ayrıldığı görülmektedir.

İkna edici yazma söz konusu edildiğinde dikkati ilk çekenin öğrencilerin yazma konularının ilköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda olduğu gibi *“İsteğini kabul ettirmek amacıyla ikna edici yazılar yazar.”* Programdaki tam böyle... için yerine amacıyla, yazı yerine yazılar... şeklinde hayali bir konunun aksine hayatın içinden (Avustralya şiir merkezine ikna edici mektup yazınız.), somut (Enerji içecekleri 15 yaş altındakiler için yasaklanmalı.), öğrencilerin dikkatini çekecek (Okullarda abur cubur olmalı mı?) ve onları eğlendirecek konular (Kitap mı? Televizyon mu?) olduğu görülmektedir. Böylece öğrenciler yazma görevlerini yerine getirirken hem eğlenmekte hem de yazdıkları konunun karşılığını hayatta bulabilmektedirler. Bu şekildeki yazma çalışmaları öğrencilere gelecek hayatlarında aynı ya da benzer durumlarda kullanabilecekleri bir beceriyi de kazandıracaktır.

Öğrencilere verilen görevlerin yazılacak konuyla ilgili bilgi sahibi olunması, araştırma yapılması gibi yönergeleri içerdiği görülmektedir. Böylece öğrenciler yazma süreçlerinde araştırma yapmak ve bilgiye ulaşmak gibi becerileri de yerine getirmiş olmaktadır. Yazma süreci, son dönem süreç odaklı yazma anlayışı ile oldukça önem kazanmıştır.

Öğrenciler kimi zaman da ikna edici metnin doğası gereği isteklerini kabul ettirmek için tanık gösterme ya da alıntı yapmaya yönlendirilmektedir. Böylece bir metin türü üzerinden pek çok farklı beceriyi de kazanabilmektedir.

Türkiye’de kullanılan Türkçe, Dil ve Anlatım Dersi eğitim-öğretim programları ve Avustralya eğitim-öğretim programına yönelik ders materyali karşılaştırıldığında metin türü anlayışının farklı olduğu ve Avustralya’da daha çok süreç ve görev odaklı bir yaklaşım benimsediği anlaşılmaktadır. Kullanılan metin türleri içinde ikna edici metinlerin başlangıçtan son döneme kadar yazma ve konuşma çalışmalarında yer alması ikna kavramına ve becerisine önem verildiğini göstermektedir.

İletişimin önemli bir yerinde yer alan iknaya gereken önemin verilmesi öğrencilerin farklı becerilerinin daha iyi gelişmesine de katkı sağlayabilecek böylece güvenli ve iletişimi kuvvetli bireyler olarak yetişmelerine yardım edecektir. Program iyileştirmelerinde bu konuya daha fazla yer ayrılmalı ve eğitimi geliştirecek güncel uygulamalar takip edilmelidir.

Bunun için öğrencilerin becerilerini geliştirirken öğrencilerin örnek alabilmeleri için okuma metinleri ile yazma metinleri arasında bir uyum bulunmalı; öğrencilerin fark etmeleri için ders kitaplarında olabildiğince her türe yer verilmeli ancak amaç kitaplara çok farklı sayıda tür koymak değil belli bir türü öğrencilere en iyi şekilde öğretmek olmalı; öğrencilere yazma konusu verilirken yaş, cinsiyet, zekâ ve kültür düzeylerine uygun, zevk ve ilgilerine göre olmasına dikkat edilmeli; onların çekingence ve korku gibi duygularını yenmelerini sağlayacak, onların yeteneklerini geliştirecek ve ihtiyaçlarını karşılayacak, onlara yeni ufuklar açacak konular seçilmelidir (Arı, 2011: 507; Arıcı ve Urgan, 2008: 24; Okur, 2010: 127; Solak ve Yaylı: 2009: 451; Temizkan, 2007: 143).

Kaynakça

- Ağca, H. (1999). *Yazılı Anlatım*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2008). *Yazılı ve Sözlü Anlatım: Kompozisyon Sanatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Arı, G. (2011). "Türkçe (6, 7, 8. Sınıf) Ders Kitaplarındaki Okuma ve Dinleme/İzleme Metinleri ile Yazma Görevleri Arasındaki Tür Uyumu" *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6 (3), 489-511.
- Arıcı, A., F. ve Urgan, S. (2008). "Konu Seçiminin Yazma Becerisine Etkisi". *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 33 (357), 19-24.
- Avusturya Eğitim-Öğretim Ders Materyali (2011).
- Bhatia, V. K. (1993). *Analysing Genre: Language Use in Professional Settings*. London: Longman.
- Binyazar, A. ve Özdemir, E. (1980). *Yazılı Anlatım Bilgileri*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Göçer, A. (2010). "Türkçe Öğretiminde Yazma Eğitimi". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (12), 178-195.
- Göğüş, B. (1978). *Orta Dereceli Okullarda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Gömlüksiz, M., N., Sinan, A., T. ve Demir, S. (2010). "İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Yazma Öğrenme Alanının Etkililiğinin Değerlendirilmesi". *Turkish Studies - International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5 (4), 1135-1173.
- Günay, D. (2007). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

- Harris, T. (1995). "Genre". *Journal of American Folklore*, 108 (430), 509-552.
- Karahan, F. (2005). "Tür Çözümlemesi Yönünden Düğün Davetiyelerine Yönelik Bir İnceleme". *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 105-133.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kavcar, C. (1986). *Türk Dili*. Eskişehir: Anadolu Üniv. Açık Öğretim Fak. Yayınları.
- Koç, G., Ç. (2009). *Türkiye'de ve Batı'da Paragraf Yazma Öğretimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Larson, C. U. (2001). *Persuasion Reception and Responsibility*. Belmonth: Wadsworth /Thomson Learning.
- MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe (6, 7, 8. Sınıf) Dersi Öğretim Programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2009). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2011). *Dil ve Anlatım Dersi (9,10,11,12.) Sınıflar Öğretim Programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Mortensen, W. K. (2004). *Maximum Influence: The Twelve Universal Laws of Power Persuasion*. New York: Amacom.
- Okur, A. (2010). "Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Türsel Özellikleri". (Ed. H. Ülper), *Türkçe Ders Kitabı Çözümleri*, Ankara: Pegem Akademi, s. 115-140.
- Okurer, C. (1967). *Kompozisyon Öğretimi*, İstanbul: MEB Yayınları.
- Özbay, Murat (2007). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.
- Solak, M. ve YAYLI, D. (2009). "İlköğretim İkinci Kademe Ders Kitaplarının Türler Açısından İncelenmesi". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (2), 444-453.
- Şahbaz, N., K. ve Çekici, Y., E. (2012). "Disiplinler Arası Bir disiplin Olarak Türkçe Eğitimi". *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7 (3), 2367-2382.
- Temizkan, M. (2007). "Türkçe Öğretmenlerinin Yazılı Anlatım Etkinliği Çerçevesinde Yaptıkları Uygulamaların Değerlendirilmesi". *Millî Eğitim*, 174, 135-154.
- Temizkan, M. (2013). "İlköğretim 6-8. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitaplarındaki Yazma Yöntemleri Üzerine Bir İnceleme (MEB. Yayınları Örneği)". *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2 (5), 95-124.
- Yılmaz, R. A. (2007). "İletişim Bilgisi". (Ed: N. Aysun Yüksel), *İkna Edici İletişim*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, s. 183-197.
- Yüksel, A. H. (2005). *İkna ve Konuşma*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1629.